

Ελληνική επανάσταση και Ευρώπη

Ελληνική επανάσταση και ευρωπαϊκή διπλωματία (1821-1826)

Οι Έλληνες προσπάθησαν να εξασφαλίσουν, από την αρχή της επανάστασης, τη **συμπαράσταση των Ευρωπαίων**, τόσο των ηγετών όσο και των λαών.

Τονίζονταν ότι η ελληνική επανάσταση δεν είχε στόχο την κοινωνική ανατροπή, αλλά ότι ήταν ένας **εθνικός αγώνας** με αποκλειστική επιδίωξη την ελευθερία.

Η διεθνής συγκυρία, ωστόσο, ήταν δυσμενής. Η Ευρώπη βίωνε την **Παλινόρθωση**.

Το **1823**, όμως, ο νέος Άγγλος υπουργός Εξωτερικών **Τζορτζ Κάνινγκ**, εκτιμώντας ότι ένα δυναμικό ελληνικό κράτος θα μπορούσε να αποτελέσει χρήσιμο συνεργάτη της Αγγλίας στη νοτιοανατολική Μεσόγειο, αναθεώρησε την πολιτική της χώρας του και αναγνώρισε τους Έλληνες ως εμπόλεμη δύναμη.

1. Οι επαναστατημένοι Έλληνες απευθύνονται στην Ευρώπη

Προς τους εν Πάτριας προξένους των ξένων
επικρατειών

Ημείς, το Ελληνικόν έθνος των Χριστιανών, βλέποντες ότι μας καταφρονεί το οθωμανικόν γένος και σκοπεύει τον όλεθρον εναντίον μας [...], απεφασίσαμεν σταθερώς ή ν' αποθάνωμεν όλοι, ή να ελευθερωθώμεν. Και τούτου ένεκα βαστούμεν τα όπλα εις χείρας, ζητούντες τα δικαιώματά μας. Όντες λοιπόν βέβαιοι, ότι όλα τα χριστιανικά βασίλεια γνωρίζουν τα δίκαιά μας, και όχι μόνον δεν θέλουν μας εναντιωθή αλλά και θέλουν μας συνδράμη, και ότι έχουν εις μνήμην, ότι οι ένδοξοι πρόγονοί μας εφάνησαν ποτέ ωφέλιμοι εις την ανθρωπότητα, διά τούτο ειδοποιούμεν την Εκλαμπρότητά σας και σας παρακαλούμεν να προσπαθήσετε, να είμεθα υπό την εύνοιαν και προστασίαν του μεγάλου τούτου κράτους.

Προκήρυξη του Αχαϊκού Διευθυντηρίου

(Αχαϊκό Διευθυντήριο: επιτροπή προσωρινής διακυβέρνησης που σχηματίστηκε από προύχοντες της Αχαΐας αμέσως μετά την έκρηξη της επανάστασης.)

Πηγή: Δ. Κόκκινος, *Η Ελληνική Επανάσταση*, Μέλισσα, Αθήνα 1959-1960, τόμ. 1, σ. 178.

2. Ο φιλέλληνας ποιητής Σέλει:

«Είμαστε όλοι Έλληνες...»

Ο ριζοσπάστης Βρετανός ποιητής Σέλει όταν έμαθε την έκρηξη της ελληνικής επανάστασης συνέθεσε ένα λυρικό δράμα με τίτλο Hellas. Στον πρόλογό του έγραψε:

«Είμαστε όλοι Έλληνες. Οι νόμοι μας, η φιλολογία μας, η θρησκεία μας, οι τέχνες μας έχουν όλα τις ρίζες τους στην Ελλάδα...».

Ο πρώτος εκδότης του έργου αφαίρεσε από τον πρόλογο μια μεγάλη παράγραφο στην οποία ο ποιητής τόνιζε ότι «αυτή είναι η εποχή του πολέμου των καταπιεσμένων εναντίον των καταπιεστών». Έχει υποστηριχθεί ότι το ποίημα Hellas υπήρξε το πρότυπο-ερέθισμα του Διονύσιου Σολωμού για να συνθέσει το έργο του Ύμνος εις την Ελευθερίαν, που έγινε αργότερα ο εθνικός ύμνος των Ελλήνων.

2 - Ο φιλέλληνας ποιητής Σέλει: "Είμαστε όλοι Έλληνες..."

Στις αρχές του **1824** η **Ρωσία** γνωστοποίησε το **σχέδιο των τριών τμημάτων**, που προέβλεπε τον σχηματισμό τριών **αυτόνομων** ελληνικών ηγεμονιών. Το σχέδιο, ωστόσο, απορρίφθηκε όχι μόνο από τον σουλτάνο αλλά και από τους Έλληνες.

Η **κυβέρνηση Κουντουριώτη** προώθησε τη σύναψη δύο δανείων με αγγλικές τράπεζες (1824,1825). Λίγο αργότερα, το **1825**, η δύσκολη θέση στην οποία είχε περιέλθει η επανάσταση, εξαιτίας της επέμβασης του αιγυπτιακού στρατού, διευκόλυνε τους αγγλόφιλους να πείσουν τους περισσότερους Έλληνες ηγέτες να υπογράψουν την **πράξη προστασίας**, ένα έγγραφο με το οποίο ζητούνταν από την Αγγλία να αναλάβει την προστασία των Ελλήνων.

Δημιουργήθηκαν, την περίοδο **1823-1825**, πολιτικές ομάδες-κόμματα που συνδέονταν με τις Δυνάμεις. Αυτά ήταν:

1. το **αγγλικό** με επικεφαλής τον **Αλέξανδρο Μαυροκορδάτο**,
2. το **γαλλικό** με ηγέτη τον **Ιωάννη Κωλέττη** και
3. το **ρωσικό** με αρχηγούς τον **Ανδρέα Μεταξά** και **Θεόδωρο Κολοκοτρώνη**.

Το κίνημα του φιλελληνισμού

Παράλληλα, αναπτυσσόταν τόσο στην Ευρώπη όσο και στην Αμερική ο **φιλελληνισμός**, ένα κίνημα συμπαράστασης στους Έλληνες.

Ο φιλελληνισμός πρόσφερε ενίσχυση τόσο **οικονομική** (χρήματα, εφόδια) όσο και **ηθική** (ποικίλες εκδηλώσεις συμπαράστασης).

Ιδιαίτερη αναφορά αξίζει στον **Άγγλο λόρδο Μπάιρον** που πέθανε στο πολιορκημένο Μεσολόγγι (1824).

3 - Η υποδοχή του Λόρδου Βύρωνα στο Μεσολόγγι, Θ. Βρυζάκης

4 - Το 1821 και οι ξένοι ζωγράφοι

Προς την ίδρυση ανεξάρτητου ελληνικού κράτους (1826-1830)

Η **ιουλιανή συνθήκη του Λονδίνου (6 Ιουλίου 1827)**: Αγγλία, Ρωσία, Γαλλία) προέβλεπε την ίδρυση **αυτόνομου ελληνικού κράτους**. Η άρνηση του σουλτάνου να αποδεχτεί αυτή τη ρύθμιση προκάλεσε την ένοπλη επέμβαση των Δυνάμεων: στη **ναυμαχία του Ναβαρίνου (8 Οκτωβρίου 1827)** οι στόλοι της Αγγλίας, της Ρωσίας και της Γαλλίας συνέτριψαν τον τουρκοαιγυπτιακό στόλο.

«Η χαρμόσυνη είδηση της καταναυμαχίσεως του τουρκο-αιγυπτιακού στόλου, όπως ήταν φυσικό, πανηγυρίσθηκε με μεγάλο ενθουσιασμό από τους Έλληνες που έβλεπαν πλέον κοντά την ημέρα της ελευθερίας τους. Με ενθουσιασμό επίσης χαιρέτισθηκε η μεγάλη νίκη στην Πετρούπολη και στο Παρίσι. Οι Γάλλοι, αντί να σκεφθούν ότι είχαν αποφασιστικά συμβάλει στην καταστροφή του αιγυπτιακού στόλου, που οι ίδιοι είχαν ουσιαστικά δημιουργήσει, αισθάνθηκαν ηθική ικανοποίηση για την επιτυχία του ναυτικού τους, που τόσο είχε ταπεινωθεί από την πανωλεθρία του Τραφάλγκαρ. Οι Ρώσοι, από την πλευρά τους, είχαν φανή αντάξιοι ναυτικοί των Άγγλων και των Γάλλων. Φυσικά, στη Βιέννη, ο αυτοκράτορας Φραγκίσκος χαρακτήρισε τη ναυμαχία σαν "δολοφονία" και ο Μέττερνιχ υποστήριξε ότι θα ακολουθούσε γενικό χάος. Στο Λονδίνο η υποδοχή του νέου ήταν πολύ ψυχρή, κυρίως στους συντηρητικούς κυβερνητικούς κύκλους. Η κοινή γνώμη ήταν και αυτή διχασμένη και η άποψη ότι η καταστροφή του τουρκικού στόλου άνοιγε τον δρόμο της Ρωσίας προς τη Μεσόγειο είχε πολλούς υποστηρικτές. Στην Κωνσταντινούπολη το νέο έφθασε πρώτα ανεπίσημα στον Στράτφορντ Κάνιγκ, στις 29 Οκτωβρίου. Παρά τον φόβο των πρεσβευτών ότι οι ίδιοι και οι παροικίες τους θα γίνονταν αντικείμενο διωγμών, η αντίδραση της τουρκικής κυβερνήσεως, όταν πληροφορήθηκε το φοβερό γεγονός την 1η Νοεμβρίου, ήταν οργή και απειλές, άλλα δεν κατέληξε σε έκτροπα.»

Πετσάλης Ν., «Η ναυμαχία του Ναβαρίνου», *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους*, Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα 1975, τ. ΙΒ', σ. 468-469

5 - Η ναυμαχία του Ναβαρίνου

Η νέα τουρκική ήττα στον ρωσοτουρκικό πόλεμο που ακολούθησε (1828-1829) υποχρέωσε τον σουλτάνο να αποδεχτεί όλες τις μέχρι τότε αποφάσεις των Δυνάμεων σχετικά με το ελληνικό ζήτημα (συνθήκη της Αδριανούπολης).

Στις **22 Ιανουαρίου/3 Φεβρουαρίου 1830** υπογράφηκε από την Αγγλία, τη Ρωσία και τη Γαλλία το **πρωτόκολλο της Ανεξαρτησίας**, η πρώτη επίσημη διεθνής διπλωματική πράξη που αναγνώρισε την Ελλάδα ως κράτος κυρίαρχο και ανεξάρτητο. Το ελληνικό κράτος συμφωνήθηκε ότι θα εκτεινόταν νότια της συνοριακής γραμμής που ορίζεται από τους ποταμούς **Αχελώο και Σπερχειό**.

6 - Η επικράτεια του πρώτου ελληνικού κράτους (1830)

7 - Ο ελληνικός λαός υποδέχεται τμήμα του γαλλικού στρατού που αποβιβάζεται για να βοηθήσει στον αγώνα της ανεξαρτησίας

8 - Ενθουσιώδης υποδοχή από τον ελληνικό λαό τμήματος του γαλλικού στρατού που ήρθε για να βοηθήσει στον αγώνα της ανεξαρτησίας

9 - Ο γαλλικός στρατός στην Πελοπόννησο

**3. Η ελληνική επανάσταση στην
πολιτική πραγματικότητα της εποχής της**

Μόνο μία από τις επαναστάσεις του 1820-1822 κατόρθωσε να επιβληθεί, και αυτό αποδίδεται εν μέρει στην επιτυχία της να πάρει μορφή γνήσιας λαϊκής επανάστασης και στην ευνοϊκή διπλωματική κατάσταση: ο ελληνικός ξεσηκωμός του 1821. Η Ελλάδα, συνεπώς, έγινε πηγή έμπνευσης του διεθνούς φιλελευθερισμού [...].

E.J. Hobsbawm, *Η εποχή των επαναστάσεων*, μτφρ. Μ. Οικονομοπούλου, ΜΙΕΤ, Αθήνα 1990, σ. 159.